stelling

“Natuur moet je beheren en beschermen als monumenten”

— Lotty Nijhuis (journalist)

foto Hans van den Bos, Bosbeeld

Mr Pieter van Vollenhoven in zijn advies Monumenten: Inspiratiebron voor natuur!

“Het Rijk, provincies en gemeenten zouden eenduidig en duidelijk moeten aangeven welke natuur zij (en de samenleving) belangrijk vinden”

“Monumenten zijn van waarde voor hun directe omgeving en voor de samenleving als geheel. Natuur is dat ook. De monumentenwereld is echter veel duidelijker in het benoemen van deze waarden: we hebben rijksmonumenten, provinciale monumenten en gemeentelijke monumenten; voor iedereen is duidelijk op welk niveau een monument van waarde is. Bij de natuur trof ik een wirwar van benamingen, uiteenlopende beschermingseisen en spraakverwarring aan. Het Rijk, provincies en gemeenten zouden eenduidig en duidelijk moeten aangeven welke natuur zij (en de samenleving) belangrijk vinden. Als dat gepaard gaat met een internationale erkenning zoals Europese aanwijzing tot Natura 2000-gebied of internationale aanwijzing tot UNESCO-werelderfgoed, dan is dat een extra steun in de rug. Het is echter geen vereiste; het gaat erom dat helder is wat wij nationaal, provinciaal of gemeentelijk belangrijk vinden. Waarom kiezen we niet dezelfde eenvoudige indeling als in de monumentenwereld: rijksnatuurmonumenten, provinciale natuurmonumenten en gemeentelijke natuurmonumenten? Dat maakt meteen duidelijk wie de eindverantwoordelijke is en aangesproken kan worden op het resultaat.
In de monumentenwereld is een transparante financiering ontstaan: iedereen weet hoeveel een monument kost, wat overheden ervoor over hebben en hoeveel er wordt opgebracht door bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties. Bij de natuur blijkt dit volstrekt ondoorzichtig te zijn. Wij hebben echter ondervonden dat als er een beroep op de samenleving wordt gedaan om financieel bij te dragen, die duidelijkheid wel een vereiste is! Bedrijven, burgers en maatschappelijke organisaties blijken zeer wel bereid om bij te dragen aan onze natuur, onder voorwaarde dat duidelijk is wat met hun geld gebeurt en wat de overheid bijdraagt.”

Renée van Notten, Landgoed Huis te Maarn

“Ik vind het belangrijk dat zo’n nieuwe structuur niet het grondeigendom en de zelfbeschikking van de eigenaar aantast”

“Natuur zou een duidelijker beeld naar buiten moeten krijgen: wat is natuur en de waarde ervan? Het is nu een grote warboel. Ik denk dat de monumentenwereld als voorbeeld dan inderdaad verheldering kan geven.
Maar ik vind het wel belangrijk dat zo’n nieuwe structuur niet het grondeigendom en de zelfbeschikking van de eigenaar aantast. Zo zijn wij als landgoed alleen onderdeel geworden van het Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug onder voorwaarde dat we niet in de jacht beperkt zouden worden. Op een particulier landgoed mag, binnen de regels van de wet, gejaagd worden. Jacht is geen doel op zich, maar voor ons een belangrijk middel in het beheer. Hoe we moeten beheren zou niet van bovenaf moeten worden opgelegd. En het zou ook raar zijn om eerst structuur aan te brengen in het beleid en vervolgens nieuwe regels te verzinnen.
Ik vind het goed dat Van Vollenhoven het belang van particulier natuurbeheer aanstipt. Ik denk dat het voor particulieren zo aantrekkelijk mogelijk moet worden gemaakt. Particulier natuurbeheer is heel belangrijk, omdat het op een betrekkelijk goedkope wijze kan. Particulieren doen veel dingen zelf. Bovendien is het bezit al decennia lang in de familie. We doen alles met veel ervaring en liefde. Dat is een belangrijk aspect. En onze eigen betrokkenheid helpt ook om lokale mensen te betrekken. Wij zijn op ons landgoed net een vrijwilligersgroep gestart. Mensen voelen zich meer betrokken, zeggen ze, als wij iets over de geschiedenis en achtergrond van het landgoed kunnen vertellen. Een win-winsituatie.”

Willem de Beaufort, particulier beheerder en eigenaar

"In de monumentenwereld zie je dat de ene gemeente beter met zijn verantwoordelijkheden omgaat dan de andere"

"Dat natuurbehoud hetzelfde is als monumentenbehoud, is natuurlijk apekool. Bij monumenten praat je over stenen, natuur leeft en verandert. De vergelijking gaat slecht op. Maar we kunnen natuurlijk wel lering trekken uit de ontwikkelingen in de monumentenwereld. Daar hebben we het nu redelijk goed voor elkaar.
Van Vollenhoven doet de suggestie om meer structuur aan te brengen tussen gemeentelijke natuur, provinciale natuur en Rijksnatuur. Dat vind ik een goede zaak. Het gebrek aan duidelijkheid daarover is een bottleneck, het kost energie. Wel moet er dan meer aandacht komen voor natuur op gemeentelijk niveau. In de monumentenwereld zie je dat de ene gemeente beter met zijn verantwoordelijkheden omgaat dan de andere. En gemeenten krijgen nu al veel op hun bord door alle decentralisaties. Dat verdient de aandacht. Bovendien: op lokaal niveau gebeurt het. En daar zie ik ook kansen om nog meer particulier geld aan te spreken, zoals Van Vollenhoven adviseert. Wat op zich natuurlijk niets nieuws is, ik zie heel veel particuliere initiatieven.
Van Vollenhoven suggereert ook het gebruik van een revolverend fonds, maar daar plaats ik kanttekeningen bij. Bij monumenten geldt: als je de stenen goed voor elkaar hebt, dan levert dat al snel enig rendement waarmee de lening kan worden afgelost. Maar bij sec natuur draai je eigenlijk altijd negatief. Zo'n fonds kan alleen werken als je natuur ziet in een ensemble van andere functies, zoals bosbouw en landbouw. Zoals eigenlijk op landgoederen gebeurt. En daar zit ook al heel veel particulier vermogen. We zouden vooral in moeten zoomen op die landgoederen en de bestaande initiatieven en ons niet moeten blindstaren op zo'n fonds."

Lutz Jacobi, Lid Tweede Kamerfractie PvdA

"Een natuur- en landschapsbeleid waarin natuur en landschap gezien worden als monumenten, kan de betrokkeheid weer een nieuwe impuls geven"

"De natuur bestaat ook uit parels, net als monumentale panden, historische paden, onze geschiedenis. Traditioneel gescheperde schaapskuddes zie ik eigenlijk als wandelende monumenten. In het denken over de natuur wordt ook vaak over monumentale gebieden gesproken. Natuurgebieden zijn in deze zin vergelijkbaar met monumenten. En die moet je goed onderhouden. Je land moet er goed bij liggen, er goed uitzien!!
En net als monumenten heeft de natuur ook veel te maken met wat we belangrijk vinden. Ik kan zelf heel enthousiast worden van die monumentale gebieden. Neem het gebied rond Zeijen in Drenthe bijvoorbeeld. Daar zit een vereniging die al tientallen jaren lang elke zaterdag naar buiten gaat om beheer uit te voeren aan hun natuur en landschap.
En wat mij betreft kan die betrokkenheid nooit groot genoeg zijn. We hebben miljarden euro's uitgegeven aan Natura 2000, maar een schutting geplaatst tussen natuur en mooi landschap. Terwijl natuur en landschap beide heel erg te maken hebben met beleving. Die betrokkenheid is dus heel belangrijk. De laatste jaren is het betrekken van mensen bij natuur en landschap wel een beetje verwaarloosd. Een natuur- en landschapsbeleid waarin natuur en landschap gezien worden als monumenten, kan dat weer een nieuwe impuls geven."

Ella de Hullu, directeur Stichting Bargerveen

"Monumentenbehoud zit ook niet in de wortels van onze maatschappij. Veel meer mensen zien daarentegen het belang van natuur"

"Ik twijfel daar een beetje over. Ik zie een monument als iets dat je vastlegt en in die vorm ook beschermt. Zo'n aanpak kun je goed toepassen op het behoud van de fysieke oppervlakte van natuurgebieden. We moeten heel zuinig zijn op dat wat we hebben. Maar als je natuur zelf wilt beheren als monument, dan moet je het fixeren. En dat lijkt me een probleem. Natuur is een levend iets dat steeds verandert. Het lijkt me niet wenselijk als je dat als monument vast gaat leggen.
Ik weet ook niet of een aanpak uit de monumentenwereld gaat werken om het draagvlak onder mensen voor natuur te vergroten. De monumentenwereld en de natuurwereld zijn heel verschillend. Het groepje mensen dat zich echt bij monumenten betrokken voelt, is klein. Monumentenbehoud zit ook niet in de wortels van onze maatschappij. Veel meer mensen zien daarentegen het belang van natuur. Ik denk dat daar ook niet de hoogste prioriteit ligt: je moet altijd aan draagvlak blijven werken, maar daar zit voor natuur niet het grootste probleem. Natuur en natuurbeleving hebben onvoldoende aandacht in de politieke afwegingen, het onderwerp is zo goed als verdwenen van de landelijke politieke agenda (behalve als probleem). Door de decentralisatie wordt het nu vaak gezien als een lokale aangelegenheid, wat en niet goed is voor de gebieden en niet voor de burger die er van wil genieten."